

ZSILLE GÁBOR

Waclaw Oszajca versei elé

A hagyományos – ha úgy tetszik, középkori – felfogás szerint a pap és a költő rokonok. Sőt, minden alkotóművész, így a festő, a szobrász, a zenész is osztozik a pap létállapotában, ugyanis hivatásuk-feladatuk azonos: megpróbálják megfogalmazni a Megfogalmazhatatlant, láthatóvá tenni a Láthatatlant, hallhatóvá a Hallhatatlant. Az a munkájuk, hogy megjelenítsék, kézzelfoghatóvá tegyék az emberek számára a transzcendens, mennyei világot. Ebben az értelemben a pap és a költő is egyfajta közvetítő, mediátor: hivatása szerint összeköttetést teremt az isteni és az emberi sík között. Mestersége: csatornának lenni.

Talán ezért is, hogy a kereszténység színre lépésétől, vagyis a Krisztus utáni első évtizedektől az európai költészetre oly erőteljes hatást gyakoroltak az egyháziak. A latin nyelv kultúrája révén az ókeresztény egyházatyákkal kezdődően (gondoljunk csak az Istent dicsőítő himnuszok szerzőire) évszázadokon keresztül pap költők sokasága követte egymást nemzedékről nemzedékre. S magyar földön is: legfontosabb nyelvemlékeink, a *Halotti beszéd* és az *Ómagyar Mária-siralom* egyházi személyek által – olykor mindennapi liturgikus cselekményekhez – költött szövegek. Hosszan sorolhatnánk papköltőinket, a pécsi püspök Janus Pannoniustól a bencés Czuczor Gergelyen, a papnövendék Dayka Gáboron, a pálos szerzetes Virág Benedeken át az evangélikus lelkész Tompa Mihályig. A kortárs magyar lírából Csanád Béla, Pusztai Sándor, az idegenbe szakadt Tűz Tamás, a piarista Sík Sándor, a premontrai Mécs László, továbbá a himnuszokat átültető cisztercita Farkasfalvy Dénes, a műfordítói munkássága mellett saját verseket is író jezsuita Szabó Ferenc vagy a bencés Varga Mátyás nevét említhetjük.

Waclaw Oszajca *Az öröm szenvedése* című verseskötete az ideai könyvhétre jelenik meg kiadónk gondozásában.

E rögtönzött, vázlatos névsor elénk villantja a magyar egyházi költészet gazdag hagyományát. Ugyanez a gazdagság természetesen a lengyel költészetre is érvényes – vagy talán méginkább az, köszönhetően annak a ténynek, hogy történelmi okokból a katolikus egyház a múltban nagyobb hatást gyakorolt a lengyel társadalomra, mint a magyarra. Ez bizony napjainkban sincs másként: Lengyelországban a papság jelenleg is eleven, megkerülhetetlen társadalomformáló erő és valódi kultúrahordozó. Ami a lírát illeti, a papköltő sohasem számított kivételes jelenségnek az ottani kultúrában. Elég megemlítenünk Andrzej Krzycki primást a XVI. század végéről – a kortársak közül pedig a 2006-ban elhunyt, matuzsálemi kort megélt Jan Twardowskit, akinek kötetei bámulatosan magas példányszámban fogytak a könyvesboltokban, és a diákok körében is hallatlanul népszerű volt. Ám teljes joggal hivatkozhatunk Karol Wojtyła nevére is, aki Krakkó főpásztoraként több kötetnyi verset publikált. Egyházfővé választása után, II. János Pálként sem hagyott fel a költészettel: egyik legerőteljesebb művét, a *Római triptichon* című lírai elmélkedést pápasága végén, két esztendővel halála előtt vetette papírra.

Ezúttal a mai lengyel költészet egyik legkiemelkedőbb alkotója, egy jezsuita szerzetes, Waclaw Oszajca lép elénk. Kelet-Lengyelországban, a mai geopolitikai helyzet szerint határvidéknek számító Roztocze alján született 1947-ben. A nyolcvanas évek derekáig egyházmegyés papként Lublinban lakott, népszerű lelkipásztorként és íróként. Irodalmi munkássága 1974-ben indult, bemutatkozó verseskötete 1979-ben látott napvilágot *Zamysl (Szándék)* címmel. Lublinból elkerülve – miután belépett a jezsuita rendbe – több lengyel nagyvárosban is szolgált. Napjainkban Varsóban él: éveken keresztül egy jezsuita kulturális havilap főszerkesztője volt, ez idő tájt pedig sajtóetikát tanít a Varsói Egyetem társadalomtudományi karán, illetve több rádió és televízió munkatársa. Mái közel húsz verses- és esszékötetete született, műveit több világnyelvre lefordították.

Deák Ferenc rajza